

NOVE PRIDOBITVE
NEW ACQUISITIONS

STRUGARSKI IZDELKI FRANCA KRAŠOVCA
V OBRTNI ZBIRKI SEM

Andrej Dular

263

Ob koncu leta 2015 je Slovenski etnografski muzej pridobil za svoje obrtne zbirke kolekcijo štirinajstih strugarskih izdelkov, med katerimi so bile lesene šatuljice oz. doze za nakit in bižuterijo, svečniki in vaza.

Predmete je muzeju podarila Alena Marija Krašovec (por. Govekar) iz Vižmarij pri Ljubljani, bili pa so del družinske dediščine Aleninega starega očeta Franca Krašovca, ki je bil izučen lesni strugar.

Franc Krašovec ob svojem izdelku, večdelnem stojalu za rože, okoli leta 1902 (hrani: Alena Marija Govekar, Šentvid pri Ljubljani)

Franc Krašovec je bil rojen v Velikem Klancu na Vrhniki leta 1883. V tovarni za lesne izdelke podjetnika Josipa Lenarčiča na Vrhniki, kjer so izdelovali harmonije in kakovostne sobne stole,¹ se je med letoma 1898 in 1901 izučil strugarstva in postal pomočnik.² Po poroki z gostilničarjevo hčerjo iz Sodražice Josipino Čampa leta 1914 sta zakonca nekaj časa živela v Sodražici, nato pa sta se preselila v Vižmarje pri Ljubljani, kjer sta si leta 1926 zgradila hišo. Po vselitvi je Josipina v hiši odprla trgovino z usnjem in čevljarскими potrebščinami, Franc pa se je v Ljubljani zaposlil kot finančni kontrolor. Za lastne domače potrebe in tudi za zabavo pa se je še ukvarjal s strugarstvom. Strugarsko znanje, ki si ga je pridobil v Lenarčičevi tovarni, mu je prišlo prav, ko si je moral opremiti svoj novi dom v Vižmarjih. Vnukinja, ki je po starših podedovala njegovo hišo, še hrani pohištvo, ki ga je z okrasnimi struženimi elementi opremil oziroma okrasil in deloma tudi izdelal njen stari oče.

Tridelni svečnik, izdelek F. Krašovca
(foto: Andrej Dular)

Vaza za suho cvetje, izdelek F. Krašovca
(foto: Andrej Dular)

Še danes so odlično ohranjene in v uporabi postelje, omare za obleko in perilo, predalnik, karnise in lestenci. V kuhinji še bije stenska ura na uteži, za katero je leseno struženo ohišje izdelal Franc Krašovec. Ohranjene so še lesene stenske police s struženimi okrasnimi zaključki, na katerih je postavljeno leseno struženo posodje (stojnice) za shranjevanje živil in začimb. Tu sta še podstavek za kipec Matere božje in leseno ogrodje za večno lučko ter dva stružena oltarčka.

¹ O tovarni glej: Nataša Oblak, Veliki ljudje v malem kraju. Zgodovinski razvoj in pomen Kotnik-Lenarčičevega posestva na Verdu. V: Vrhniki razgledi 4, 2003, str. 25–75.

² Učno spričevalo, potrjeno od občinskega predstojništva na Vrhniki 4. januarja 1903 (hrani: Alena Marija Krašovec, Šentvid pri Ljubljani).

Vsi ti predmeti še služijo svojemu namenu in so funkcionalni elementi notranje hišne opreme.

Štirinajst strugarskih izdelkov, ki jih je muzej dobil v dar, je narejenih iz plemenitejših vrst lesa (javorja, češnje, oreha lipe) in izkazujejo izdelovalčevo dobro poznavanje strugarskih veščin in tehnik. Z domiselnim oblikovanjem, različnimi okrasnimi struženimi vrezi in lepljenjem različnih vrst lesa, ki pri obdelavi (struženju) ustvarjajo na predmetih zanimive vzorce, izpričujejo izdelki Franca Krašovca poleg uporabne vrednosti tudi visok likovno-estetski nivo.

Doze in šatulje s pokrovi z gumbi in brez njih, svečniki in vaza za suho cvetje so povečini mat ali naravno polirani, kar še danes daje predmetom svežino in sijaj. Nekateri izdelki imajo na dnu z roko in svinčnikom zapisano letnico, na primer 1953 (verjetno leto izdelave) ali ime – Malči (ime hčerke). Na dnu vaze za suho cvetje je na primer s svinčnikom zapisano – Za god leta 1945; na manjšem svečniku pa – Od atka za Miklavža 1937. Vse to nakazuje, da drobni predmeti, ki jih je izdelal strugar Franc Krašovec med svetovnima vojnama in tudi po drugi svetovni vojni, niso bili namenjeni prodaji, ampak so bila darila najožjim sorodnikom oziroma družinskim članom. Darovalka je muzeju podarila tudi šampiljko in pečatnik svojega starega očeta, ki ju je uporabljal pri svojem administrativnem obrtnem poslovanju.

Šatulje oziroma doze za nakit in bižuterijo, izdelki F. Krašovca (foto: Andrej Dular)